

**Sabina Krawczyk**

Wyższa Szkoła Bankowa w Poznaniu

Wydział Zamiejscowy w Chorzowie

---

**MIĘDZYNARODOWA POZYCJA KONKURENCYJNA  
GOSPODARKI BRAZYLII**

---

**Streszczenie:** W opracowaniu zanalizowano pozycję konkurencyjności międzynarodowej gospodarki Brazylii. W tym celu wykorzystano cztery raporty: Indeks konkurencyjności globalnej 2008-2009 i 2009-2010 (GCI sporządzony przez Światowe Forum Gospodarcze – World Economic Forum – WEF); Raport międzynarodowej konkurencyjności gospodarek 2009 (Międzynarodowego Instytutu Rozwoju Zarządzania w Lozannie – IMD); Raport Banku Światowego „Doing business in 2010” i „Doing business in 2009”; Indeks wolności gospodarczej 2009 i 2010 (publikowany przez amerykańską fundację Heritage Foundation i „The Wall Street Journal”). Wskazano silne i słabe strony gospodarki Brazylii, które mają niebagatelny wpływ na pozycję konkurencyjną tego kraju, a także możliwości rozwoju tej gospodarki w przyszłości.

**Słowa kluczowe:** konkurencyjność, pozycja konkurencyjna, gospodarka Brazylii.

## 1. Wstęp

Gospodarka światowa podlega nieustannym przeobrażeniom. Oznacza to, że nie ma raz ustalonego ładu i pozycji w teźże gospodarce. Na przykład w drugiej połowie XX wieku w gospodarce światowej prym wiodły Stany Zjednoczone Ameryki Północnej, Europa i Japonia. Obecnie do grona państw, które przewodzą w tej dziedzinie dołączyły m.in. Chiny, Indie, Brazylia i Rosja [Haber 2008, s. 94]. Taki stan rzeczy uświadamia, że jeśli państwa chcą mieć znaczący wpływ na kształtowanie się międzynarodowych stosunków gospodarczych i chcą osiągać jak największe korzyści, muszą ciągle rywalizować i podnosić swoją konkurencyjność na arenie międzynarodowej.

Obszerny i rosnący rynek krajowy Brazylii, bogate złoża naturalne, w pełni autonomiczna (zgodnie ze standardami państw rozwiniętych) polityka monetarna, zdywersyfikowany przemysł i struktura eksportu powodują, że staje się ona kluczowym podmiotem w ekonomicznym i geopolitycznym krajobrazie świata [*The Brazil Competitiveness Report... 2009*, s. vii]. Do głównych atutów Brazylii można również zaliczyć programy walki z ubóstwem i działania zmierzające do zmniejszenia nierówności społecznych związanych ze znacznym rozwarstwieniem dochodu w społec-

czeństwie i słabym poziomem rozwoju obszarów północno-zachodnich i zachodnich. Bardzo istotnym problemem Brazylii jest niekontrolowana urbanizacja, niski poziom oszczędności i inwestycji. Ponadto wyniki gospodarcze Brazylii w znacznym stopniu są uzależnione od kształtowania się światowych cen artykułów rolnych oraz surowców [Klecha-Tylec 2009, s. 87-89].

Prezydent Lula ogłosił Program Przyspieszenia Wzrostu (Programa de Aceleração de Crescimento – PAC), którego celem jest zwiększenie inwestycji publicznych do wartości odpowiadającej 0,5 punktu procentowego PKB rocznie. Program ten stanowi reakcję rządu na słabą pozycję konkurencyjną Brazylii, co wymaga przeprowadzenia wielu reform infrastrukturalnych, administracyjnych i prawnych. Brazylia w różnych zestawieniach konkurencyjności znajduje się w tyle nie tylko za swoimi największymi konkurentami z BRIC (Chinami, Indiami), ale również za pozostałymi krajami regionu Ameryki Południowej. Modernizacja i rozwój infrastruktury transportowej, energetycznej i przemysłowej stanowi podstawę poprawy pozycji konkurencyjnej Brazylii. Niska pozycja Brazylii w rankingach konkurencyjności spowodowana jest także wysokimi kosztami kapitału, jednymi z najwyższych na świecie stopami procentowymi oraz obciążeniami podatkowymi. Istotnym celem polityki gospodarczej drugiej kadencji prezydenta Luli jest planowa ekspansja kredytów w głównej mierze w zakresie finansowania inwestycji, projektów infrastrukturalnych, rolnictwa, mieszkalnictwa i konsumpcji [Poradnik Eksportera...].

Celem niniejszego opracowania jest analiza pozycji konkurencyjności międzynarodowej gospodarki Brazylii na arenie międzynarodowej.

## **2. Konkurencyjność międzynarodowa Brazylii w rankingach Światowego Forum Gospodarczego**

Światowe Forum Gospodarcze (World Economic Forum – WEF) publikuje raz do roku raport konkurencyjności międzynarodowej gospodarek – Global Competitiveness Report, w którym prezentuje dwa wskaźniki: indeks konkurencyjności globalnej (The Global Competitiveness Index – GCI), mierzący zdolność konkurencyjną kraju, oraz indeks konkurencyjności biznesowej (The Business Competitiveness Index – BCI), mierzący obecny stan gospodarki. Zdolność konkurencyjna kraju w indeksie konkurencyjności globalnej ocenia się pod kątem potencjału technologicznego, jakości instytucji publicznych i polityki gospodarczej oraz bierze pod uwagę kluczowe czynniki we wspieraniu wysokiego tempa wzrostu gospodarczego w warunkach gospodarki otwartej [Bossak 2008, s. 603].

Autorzy raportu wyróżniają zdolność konkurencyjną na trzech etapach rozwoju gospodarki. Najniższy etap rozwoju gospodarki swą konkurencyjność opiera na takich czynnikach produkcji, jak zasoby niewykwalifikowanej siły roboczej i surowce naturalne. Na pierwszym etapie rozwoju są m.in. Indie, Senegal i Filipiny. Na drugim etapie rozwoju konkurencyjność opiera się na wydajności, dlatego niezbędny jest wzrost produktywności i jakości procesu wytwarzania. Na tym etapie rozwoju znajdują się: Brazylia, Chiny czy Argentyna. Na trzecim i zarazem najwyższym eta-

pie rozwoju jest gospodarka oparta na innowacjach. Przykłady gospodarek opartych na innowacjach to: Singapur, Japonia, Wielka Brytania, USA. Wszystkie wymienione czynniki są z sobą powiązane i kształtują konkurencyjność gospodarek [Kalinowska 2008, s. 187-189; *The Global Competitiveness Report...* 2009, s. 12].

Światowe Forum Gospodarcze sklasyfikowało Brazylię na 56. miejscu w indeksie konkurencyjności globalnej 2009-2010 (tab. 1). Brazylia znowu awansowała o osiem pozycji w stosunku do poprzedniego roku i po raz pierwszy wyprzedziła Rosję oraz częściowo zamknęła lukę konkurencyjną z Indiami i Chinami wśród gospodarek BRIC. Główną przewagą konkurencyjną Brazylii jest ogromny i rosnący rynek krajowy (9. miejsce na 133 gospodarki), dostęp do jednego z najsprawniej funkcjonujących rynków finansowych w regionie (51. miejsce), zdywersyfikowany i zaawansowany sektor biznesowy razem ze znaczącą zdolnością generowania innowacji (43. miejsce).

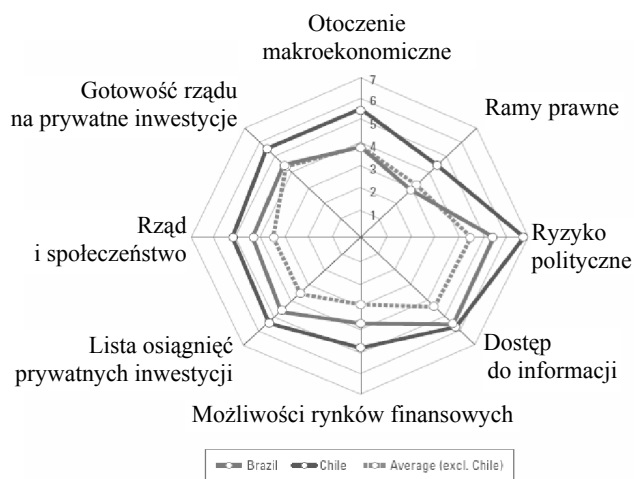
**Tabela 1.** Miejsce Brazylii w indeksach rankingu GCI 2008-2009 i 2009-2010

Wyszczególnienie	Pozycja w rankingu 2008-2009 na 134 kraje	Pozycja w rankingu 2009-2010 na 133 kraje
<b>Ocena syntetyczna GCI</b>	<b>64</b>	<b>56</b>
<b>Czynniki podstawowe:</b>	<b>96</b>	<b>91</b>
1. Struktura instytucjonalna	91	93
2. Infrastruktura	78	74
3. Stabilność makroekonomiczna	122	109
4. Opieka zdrowotna i edukacja podstawowa	79	79
<b>Czynniki zwiększające efektywność:</b>	<b>51</b>	<b>42</b>
5. Wyższa edukacja i doskonalenie zawodowe	58	58
6. Wydajne rynki towarowe	101	99
7. Wydajne rynki pracy	91	80
8. Sprawnie funkcjonujące rynki finansowe	64	51
9. Zdolność do absorpcji nowoczesnych technologii	56	46
10. Rozmiar rynku	10	10
<b>Innowacyjność:</b>	<b>42</b>	<b>38</b>
11. Wydajna sieć powiązań biznesowych	35	32
12. Innowacje technologiczne	43	43

Źródło: [*The Global Competitiveness Report...* 2008 i 2009, s. 96].

W 2007 roku odpływ zagranicznych inwestycji bezpośrednich (ZIB) był większy niż napływ tych inwestycji, gdyż brazylijskie korporacje transnarodowe (KTN) dokonały znaczącej ilości przejęć oraz inwestycji zagranicznych. Brazylijskie i meksykańskie przedsiębiorstwa, dzięki najlepszej technologii i organizacji stały się przedsiębiorstwami globalnymi, wyprzedzając tym samym inne przedsiębiorstwa

z regionu. Brazylijskie KTN dokonały tej transformacji dzięki inwestowaniu na wielką skalę poza granicami, przez co zwiększyły one obroty międzynarodowe. Pomimo tych zachęcających trendów Brazylia wciąż zмага się z ważnymi wyzwaniami w określeniu perspektyw poprawy jej przyszłości konkurencyjnej. Rynki dóbr i pracy są skrupowane nadmiernymi regulacjami i są nieelastyczne, co powoduje, że znaczna ilość aktywności i siły roboczej przesuwa się do szarej strefy. Ponadto Brazylia jest jednym z państw o najwyższych nierównościach w podziale dochodu na świecie, w związku z tym wielu ludzi wciąż tkwi w biedzie. Autorzy raportu podkreślają, jak ważne kroki zostały podjęte w ostatnich dwóch dekadach w kierunku stabilności makroekonomicznej oraz otwierania, liberalizowania i zdywersyfikowania brazylijskiej gospodarki. Poprawa słabości strukturalnych i mikroekonomicznych umożliwi Brazylii uwolnienie i wykorzystanie w pełni jej potencjału konkurencyjnego, co pozwoli jej przygotować się do długoterminowego wzrostu gospodarczego i dobrobytu [*The Global Competitiveness Report...* 2008, s. 24 i 2009, s. 34; *The Brazil ...*, 2009, s. v-viii].



**Rys. 1.** Atrakcyjność inwestycyjna brazylijskiego środowiska dla partnerstwa prywatno-publicznego w infrastrukturze zgodnie z indeksem atrakcyjności inwestycyjnej prywatnej infrastruktury

Źródło: [*The Brazil Competitiveness Report...* 2009, s. 12].

Rysunek 2 obrazuje brazylijskie środowisko dla partnerstwa prywatno-publicznego w infrastrukturze zgodnie z indeksem atrakcyjności inwestycyjnej prywatnej infrastruktury. Do mocnych stron można zaliczyć niskie ryzyko polityczne i dobrze rozwinięty rynek kapitałowy. Inne pozytywne aspekty to dobre osiągnięcia prywatnych inwestycji w infrastrukturę. Natomiast największymi słabościami są jakość ram prawnych i nieefektywność otoczenia makroekonomicznego [*The Brazil...* 2009, s. 12].

### 3. Pozycja Brazylii w badaniach światowej konkurencyjności

Raport międzynarodowej konkurencyjności gospodarek (World Competitiveness Yearbook – WCY), obejmujący kilkadziesiąt krajów o największym poziomie PKB i największych krajów rozwijających się, publikowany jest corocznie przez Międzynarodowy Instytut Rozwoju Zarządzania (International Institute for Management Development – IMD) w Lozannie. IMD definiuje konkurencyjność gospodarki przez zdolność kraju do tworzenia wartości dodanej, która przyczynia się do wzrostu bogactwa poprzez sprawne zarządzanie, atrakcyjność warunków funkcjonowania biznesu, globalizację i integrację tych czynników w jeden koherentny model gospodarczy i społeczny [Miształ 2008, s. 24].

Raport międzynarodowej konkurencyjności gospodarek bada i określa pozycję w rankingu zdolności narodów do stworzenia i utrzymania środowiska, które z kolei utrzymuje konkurencyjność przedsiębiorstw [IMD *World Competitiveness... 2009*, s. 36-37]. IMD w rankingu opublikowanym na rok 2009 objął 57 państw, które zostały wybrane ze względu na ich wpływ na gospodarkę światową i możliwość porównywania międzynarodowych statystyk. Instytut opiera swój ranking na 329 kryteriach określających: wyniki ekonomiczne, sprawność działania rządu, sprawność działania przedsiębiorstw i jakość infrastruktury [IMD *World Competitiveness... 2009*, s. 26, 475-479].

**Tabela 3.** Konkurencyjność Brazylii w latach 2005-2009 objętych badaniami Światowego Rankingu Konkurencyjności (IMD)

Wyszczególnienie	2005	2006	2007	2008	2009
Miejsce w rankingu IMD	42	44	49	43	40
Wyniki ekonomiczne	31	38	47	41	31
Sprawność działania rządu	48	51	54	51	52
Sprawność działania przedsiębiorstw	28	35	40	29	27
Jakość infrastruktury	44	46	49	50	46

Źródło: opracowanie własne na podstawie: [IMD *World Competitiveness... 2009*, s. 48-49].

Rezultaty badań międzynarodowej konkurencyjności Brazylii w rankingu IMD wykazują, że gospodarka brazylijska jest mało konkurencyjna na świecie, niemniej jednak należy zwrócić uwagę na fakt, iż konkurencyjność tej gospodarki poprawia się, ponieważ Brazylia zajęła najlepszą pozycję od 5 lat. Główną przyczyną niskiej konkurencyjności brazylijskiej gospodarki jest sprawność działania rządu. Do słabych stron gospodarki brazylijskiej autorzy raportu zaliczają również jakość infrastruktury. Natomiast najkorzystniej wypada ocena sprawności działania przedsiębiorstw. Korzystnie oceniono Brazylię również w zakresie wyników ekonomicznych – uzyskała ona 31. miejsce, poprawiając swoją pozycję o 10 miejsc w stosunku do poprzedniego roku. Miejsca poszczególnych czynników oceny konkurencyjności gospodarki brazylijskiej w latach 2005-2009 zawiera tabela 3.

#### 4. Raport Banku Światowego „Doing business in 2010”

Kolejnym wyznacznikiem umożliwiającym porównanie warunków prowadzenia działalności gospodarczej są coroczne raporty Banku Światowego, publikowane od 2004 roku. Bank Światowy w raporcie „Doing business in 2010” analizuje 183 gospodarki pod kątem swobody prowadzenia działalności gospodarczej w dziesięciu obszarach (tabela 4).

**Tabela 4.** Wskaźniki swobody prowadzenia działalności gospodarczej osiągane przez Brazylię w 2009 i 2010 roku według Raportu Banku Światowego

Wyszczególnienie	Miejsce Brazylii w rankingu „Doing business in 2009” (na 181 gospodarek)	Miejsce Brazylii w rankingu „Doing business in 2010” (na 183 gospodarki)
Syntetyczna ocena swobody prowadzenia działalności gospodarczej:	125	129
1. Rozpoczynanie działalności gospodarczej	127	126
2. Uzyskiwanie zezwoleń	108	113
3. Zatrudnianie i zwalnianie pracowników	121	138
4. Rejestracja własności	111	120
5. Pozyskiwanie kredytów	84	87
6. Ochrona inwestorów	70	73
7. Obciążenia fiskalne	145	150
8. Handel zagraniczny	92	100
9. Egzekwowanie postanowień umów	100	100
10. Likwidowanie działalności gospodarczej	127	131

Źródło: opracowanie własne na podstawie: [Doing Business 2009..., s. 2 i 2010..., s. 2].

Za najbardziej przyjazną dla prowadzenia działalności gospodarczej na świecie uznano po raz trzeci gospodarkę Singapuru. Na kolejnych miejscach uplasowały się: Nowa Zelandia, Hongkong (Chiny), USA, Wielka Brytania i Dania. Brazylia zajęła 129. miejsce – o cztery miejsca gorszą pozycję niż w roku ubiegłym (tabela 4).

Brazylia została najgorzej oceniona pod względem kątem płacenia podatków – zajęła 150. miejsce, co oznacza pogorszenie pozycji w porównaniu z poprzednim rokiem, kiedy to Brazylia znajdowała się na 145. Miejscu [The World Bank... 2009, s. 2]. Główną przyczyną niskiej oceny jest czas wyznaczony na wypełnianie zeznań podatkowych i płacenie podatków – Brazylia wypada najgorzej w całej Ameryce Łacińskiej i regionie Karaibów [Paying Taxes 2009... s. 38].

Kolejna kategoria, w której Brazylia wypada wyjątkowo niekorzystnie, to rozpoczynanie i likwidowanie działalności gospodarczej. Kiedy przedsiębiorcy sporządzają biznes plan i próbują rozpocząć działalność, pierwszymi przeszkodami, którym muszą stawić czoła są procedury niezbędne, aby zalegalizować i zarejestrować

nową firmę, zanim może ona legalnie funkcjonować. Gospodarka w znacznym stopniu różnicuje rozpoczęcie nowej działalności gospodarczej. W niektórych przypadkach proces jest prosty i przystępny. W innych procedury są tak uciążliwe, że przedsiębiorcy mogą być zmuszani do dawania łapówek urzędnikom, aby przyspieszyć proces, albo mogą zdecydować się prowadzić biznes nieformalnie. Badania wskazują, że uciążliwe regulacje związane z rozpoczęciem nowej działalności gospodarczej nie polepszają jakości produktów, nie stwarzają bezpieczniejszych warunków pracy ani nie redukują zanieczyszczenia środowiska. Zamiast tego wpędzają więcej osób w szarą strefę, zwiększają ceny detaliczne i napędzają korupcję. Słabym punktem jest także prawo upadłościowe oraz główne procedury administracyjne w procesie upadłości. Zdaniem autorów raportu najkorzystniej wypada ocena ochrony inwestorów, pozyskiwanie kredytów, handel zagraniczny i egzekwowanie postanowień umów. Firmy rosną, zbierając kapitał pochodzącego zarówno z kredytów bankowych, jak i od akcjonariuszy. Sprzedaż udziałów pozwala firmom się rozrastać bez konieczności zapewnienia dodatkowego zabezpieczenia i spłaty bankowych kredytów. Dobrym zabezpieczeniem dla akcjonariuszy mniejszościowych są związki z większym i bardziej aktywnym rynkiem akcji [The World Bank... 2009, s. 5-44].

## 5. Indeks wolności gospodarczej 2010

Indeks wolności gospodarczej (Index of Economic Freedom – IEF) publikowany raz w roku przez amerykańską fundację Heritage Foundation i „The Wall Street Journal”, ocenia poziom wolności gospodarczej na świecie. Indeks ten składa się z dziesięciu wskaźników cząstkowych: wolności działalności gospodarczej, wolności polityki handlowej, wolności fiskalnej, poziomu wydatków rządowych, wolności monetarnej, wolności inwestycyjnej, wolności finansowej, prawa własności, wolności od korupcji i wolności rynku pracy. Owe wolności klasyfikowane są w skali od 0 do 100 (gdzie 0-49,9 oznacza brak wolności gospodarczej, 50-59,9 – bardzo ograniczoną wolnością gospodarczą, 60-69,9 – średnią wolnością gospodarczą, 70-79,9 – znaczną wolność gospodarczą, a 80-100 – wysoki poziom wolności gospodarczej).

W najnowszym rankingu indeksu wolności gospodarczej – 2010 Index of Economic Freedom – Brazylia wśród 179 sklasyfikowanych krajów ze wszystkich zakątków globu zajęła 113. miejsce oraz wśród 29 państw Ameryki Południowej i Centralnej – w regionie karaibskim – 21. miejsce. Jej całkowity wynik jest poniżej średniej w regionie. Światowy kryzys ekonomiczny i finansowy ma umiarkowany wpływ na sektor finansowy w Brazylii, a stabilność monetarna tego kraju jest utrzymana. Jednakże efektywność i całkowita jakość usług rządowych znajduje się na niskim poziomie pomimo wysokich wydatków jako procent PKB. Innymi barierami dla działalności przedsiębiorczej i tworzenia nowych miejsc pracy są wysokie całkowite obciążenia podatkowe, niesprawne przepisy, wysokie koszty kredytu i sztywny rynek pracy. System sądowy i inne obszary sektora publicznego są także podatne na

korupcję [Miller, Holmes 2010, s. 125]. Tabela 5 zawiera dane dotyczące kryteriów i wartości indeksu wolności gospodarczej dla Brazylii według Heritage Foundation w latach 2000-2010.

**Tabela 5.** Kryteria i wartości indeksu wolności gospodarczej dla Brazylii według Heritage Foundation w latach 2000-2010

Wyszczególnienie	2010	2009	2008	2007	2006	2005	2004	2003	2002	2001	2000
Wskaźnik wolności gospodarczej	55,6	56,7	56,2	56,2	60,9	61,7	62	63,4	61,5	61,9	61,1
Wskaźnik wolności działalności gospodarczej	54,5	54,4	54	54,2	53,5	70	70	70	70	70	70
Polityka handlowa	69,1	71,6	70,8	69,8	69	65,2	62,8	59	58,0	57	51
Poziom fiskalizmu	68,4	65,8	68,6	68,6	83,8	86,2	90,2	90,2	86,3	87	87,2
Zakres interwencji państwa	50,3	50,3	55,5	55,5	71,7	69,9	68,1	82,7	71,2	71,2	71,2
Polityka pieniężna	75,7	77,2	75,7	72,6	76,3	72,7	77,2	78,6	79,3	81,3	80,5
Inwestycje zagraniczne	45	50	50	50	50	50	50	50	50	50	50
Rozwój sektora bankowego i rynków finansowych	50	50	40	40	50	50	50	50	50	50	50
Ochrona praw własności	50	50	50	50	50	50	50	50	50	50	50
Czarny rynek	35	35	33	37	39	39	40	40	39	41	40
Płaće i ceny	57,4	62,7	63,9	64,1	66,1	64,6					

Źródło: opracowanie własne na podstawie: <http://www.heritage.org>.

Ogólnie rzecz biorąc, wolność otwierania, prowadzenia i zamykania działalności gospodarczej jest ograniczona przez brazylijskie regulacje prawne. Rozpoczęcie działalności gospodarczej zabiera trzy razy więcej czasu niż średnio na świecie. Uzyskanie licencji również zabiera więcej czasu niż wskazuje światowa średnia, która wynosi 218 dni. Wciąż utrzymują się zakazy i ograniczenia importu, bariery dostępu do rynku usług, zaporowe taryfy celne, podatki i opłaty graniczne, restrykcyjne reguły regulacyjne i licencyjne, programy wsparcia eksportu i problematyczna ochrona praw własności intelektualnej. Najwyższa stawka podatkowa od dochodu w Brazylii wynosi 27,5%. Standardowa stawka podatkowa od osób prawnych wynosi 15%, ale 10-procentowy domiar podatkowy i 9-procentowe składki na świadczenia społeczne z zysku netto, płacone przez większość przedsiębiorców, dają realną stawkę podatkową w wysokości 34%. Całkowite wydatki rządowe, włącznie z konsumpcją i płatnościami transferowymi, są wysokie. Oprócz obsługi długu, wydatki rządo-



we obejmują głównie emerytury, transfery do samorządów lokalnych i administrację. W ostatnim czasie inflacja znajduje się pod lepszą kontrolą. Uśredniony poziom inflacji w latach 2006-2008 wynosił 5%. Rozważna polityka monetarna i fiskalna pomaga Brazylii ominąć najgorszy kryzys z lat 2008-2009. Pomimo że takie dobra publiczne, jak kolej, telekomunikacja i elektryczność, zostały sprywatyzowane agencje regulacyjne nadzorują ceny. Narodowa Agencja Ropy Naftowej ustaliła cenę hurtową paliwa i rząd kontroluje ceny biletów samolotowych. Zagraniczni inwestorzy mają zapewnione traktowanie zgodne z ich standardami narodowymi. Zagraniczne inwestycje są ograniczone w takich dziedzinach jak, energia jądrowa, służba zdrowia, media, posiadłości wiejskie, wędkarstwo, usługi pocztowe, lotnictwo i przestrzeń kosmiczna. W firmach zatrudniających trzech lub więcej pracowników obywatele Brazylii muszą stanowić co najmniej dwie trzecie wszystkich zatrudnionych i otrzymywać co najmniej dwie trzecie wysokości wszystkich wypłat z tytułu zarobków. Biurokracja i administracja są nieprzejrzyste, skomplikowane i podatne na korupcję, a spory prawne mogą być czasochłonne. Istnieje kilka ograniczeń dotyczących transakcji walutowych. Zagraniczni inwestorzy muszą otrzymać zezwolenia na zakup terenów wzdłuż granic państwowych [Miller, Holmes 2010, s. 126]. Brazylijski system finansowy jest najbardziej rozbudowany w Ameryce Południowej, ale też wśród wszystkich państw rozwijających się. Około 200 państwowych i prywatnych banków komercyjnych, a także wiele niebankowych instytucji finansowych działa zgodnie z najlepszymi międzynarodowymi praktykami [2009 *Index of Economic...*, 2009]. Bankowość i rynki kapitałowe są coraz bardziej zróżnicowane, dynamiczne i konkurencyjne. Państwo wymaga od banków stworzenia kanału kredytów w preferowanych branżach. Brazylijski sektor ubezpieczeniowy jest obecnie największy w regionie, a rynek reasekuracji został otwarty dla konkurencji w sektorze prywatnym w 2008 roku. Generalnie kontrakty uważane są za bezpieczne, ale brazylijskie sądownictwo jest nieefektywne i stanowi przedmiot politycznych i ekonomicznych wpływów. Co więcej, podejmowanie decyzji może trwać lata, a decyzje Najwyższego Trybunału Federalnego nie są wiążące dla sądów niższej instancji. Poprawiła się ochrona praw własności intelektualnej, ale wciąż dochodzi do naruszanie praw autorskich. W Brazylii korupcja jest znaczna, a narażone są na nią zarówno licytacje handlowe na nabycie rządowego kontraktu, jak i sądy niższej instancji. Brazylijskie regulacje prawne dotyczące pracy są nieelastyczne przez co utrudniają zatrudnienie i wzrost produktywności. Pozapłacowe koszty pracy są wysokie, a zwalnianie niepotrzebnych pracowników może być kosztowne [Miller, Holmes 2010, s. 126].

## 6. Podsumowanie

Proces globalizacji powoduje, że gospodarki najbardziej konkurencyjne i elastycznie dostosowujące się do zmian mogą w największym stopniu czerpać z nich korzyści. Wyniki badań konkurencyjności brazylijskiej gospodarki przeprowadzone przez

wymienione wcześniej instytucje pozwalają stwierdzić, że konkurencyjność Brazylii na arenie międzynarodowej jest niska. Niepokojąca jest też ocena działania instytucji i jej podatność na korupcję.

## Literatura

- 2009 Index of Economic Freedom. The Link Between Economic Opportunity and Prosperity*, Heritage Foundation & The Wall Street Journal, The Heritage Foundation and Dow Jones & Company, Inc., Washington – New York 2009.
- Bossak J., *Konkurencyjność gospodarki Polski a proces integracji europejskiej i rozwoju gospodarki opartej na wiedzy*, [w:] T. Michalski, K. Piech (red.), *Konkurencyjność Polski w procesie pogłębiania integracji europejskiej budowy gospodarki opartej na wiedzy*, SGH, Warszawa 2008.
- Doing Business 2009. Country Profile for Brazil*, The International Bank for Reconstruction and Development / The World Bank, Washington 2009.
- Doing Business 2010. Brazil*, The International Bank for Reconstruction and Development / The World Bank, Washington 2009.
- Haber J.A., *Unia Europejska jako globalny aktor stosunków międzynarodowych*, [w:] *Europejskie wyzwania do partnerstwa w integracji*, Zeszyty Europejskie nr 7, Dom Wydawniczy ELIPSA, Warszawa 2008.
- IMD World Competitiveness Yearbook 2009*, The Global Competitiveness Report, Institute for Management Development, Lozanna 2009.
- Kalinowska K., *Ocena konkurencyjności gospodarki Polski w raportach: The Global Competitiveness Report 2007-2008, Doing Business 2008 oraz Lisbon Review: Measuring Europe's Progress in Reform*, [w:] J.L. Bednarczyk, S.I. Bukowski, W. Przybylska-Kapuścińska, *Polityka wzrostu gospodarczego w Polsce i Unii Europejskiej. Polityka ekonomiczna a wzrost gospodarczy*, Wydawnictwa Fachowe CeDeWu, Warszawa 2008,
- Klecha-Tylec K., *Rola gospodarek BRIC we współczesnej gospodarce światowej*, [w:] T. Sporek (red.), *Procesy globalizacji, internacjonalizacji i integracji w warunkach współczesnej gospodarki światowej. Wybrane problemy*, Prace Naukowe Akademii Ekonomicznej im. Karola Adameckiego w Katowicach, t. 1, Katowice 2009.
- Miller T., Holmes K.R., *2010 Index of Economic Freedom. The Link Between Economic Opportunity and Prosperity*, Heritage Foundation & The Wall Street Journal, The Heritage Foundation and Dow Jones & Company, Inc., Washington – New York 2010.
- Miształ P., *Wykorzystanie rankingów konkurencyjności do oceny konkurencyjności międzynarodowej gospodarek*, [w:] M. Noga, M.K. Stawicka (red.), *Globalizacja a konkurencyjność w gospodarce światowej*, Wydawnictwa Fachowe CeDeWu, Warszawa 2008.
- Paying Taxes 2009. The global picture*, International Finance Corporation The World Bank, Price-waterhouseCoopers.
- Poradnik Eksportera – Brazylia 2008, Ambasada RP w Brazylii Wydział Promocji Handlu i Inwestycji, <http://saopaulo.trade.gov.pl/>.
- The Brazil Competitiveness Report 2009*, World Economic Forum and Fundação Dom Cabral, Geneva 2009.
- The Global Competitiveness Report 2008-2009*, World Economic Forum, Geneva 2008.
- The Global Competitiveness Report 2009-2010*, World Economic Forum, Geneva 2009.
- The World Bank, *Doing Business 2010. Brazil*, The International Bank for Reconstruction and Development / The World Bank, Washington 2009.

## BRAZIL'S INTERNATIONAL COMPETITIVE POSITION

**Summary:** This study examines the competitive position of Brazil economy. The following selected 4 global economic rankings are taken into consideration to show Brazil's progress and position in comparison to international peers: The Global Competitiveness Index 2008-2009 and 2009-2010 (GCI by World Economic Forum); The World Competitiveness Yearbook 2009 (WCY by Institute for Management Development, Lozanna); Doing Business 2009 and 2010 (The International Bank for Reconstruction and Development / The World Bank); Index of Economic Freedom 2009 and 2010 (Heritage Foundation & The Wall Street Journal). Additionally there are some strengths, weaknesses of Brazilian economy, which implicate its international competitive position.